

Beslut

efter kvalitetsgranskning av stimulerande
undervisning för elever i årskurs 4 som ligger
långt fram i sin kunskapsutveckling vid
Björke taskolan F-6 i Nykvarns kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Björkestaskolan F-6 avseende verksamhetens kvalitet gällande stimulerande undervisning för elever i årskurs 4 som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska att undervisningen i årskurs 4 genomförs på ett sådant sätt att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling bibehåller sitt intresse för skolarbetet och får möjlighet att nå längre. De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning arbetar lärare metodiskt vid planering och i undervisning för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre?
2. I vilken utsträckning ger skolans ledning stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området. I bilaga 2 finns beskrivet hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. Granskningen genomförs i 30 skolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Björkestaskolan F-6 ingår i denna granskning. Skolinspektionen besökte Björkestaskolan F-6 den 24 och 25 februari 2022. Besöket genomfördes av utredarna Verica Stojanovic och Maria Larsson. Totalt fem intervjuer med elever, lärare, representanter för elevhälsan och rektorn samt tre lektionsobservationer har genomförts.

Beslut:

I granskningen ingår två områden. För varje område bedöms om huvudmannen uppfyller framtagna kvalitetskriterier.

Lärares arbete med planering och undervisning för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Skolledningens stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

- Rektor behöver organisera så att resultat för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling följs upp, även uppdelat på kön, och att dessa resultat inte enbart resulterar i individuella insatser, utan också används i skolans arbete med genomförande och utveckling av undervisningen.
- Rektor behöver förbättra elevhälsans och lärarnas möjligheter att arbeta tillsammans för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I detta ingår att tydliggöra elevhälsans roller och ansvar kopplat till genomförandet och utvecklingen av undervisningen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2022-10-14 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdet och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till Skolinspektionen.Lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2019:5786) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Lärares arbete med planering och undervisning för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Inom denna frågeställning granskas fyra områden:

- I vilken utsträckning lärares *planering av undervisningen* (även) utgår från behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning läraren ger elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling *tillräckliga utmaningar*.
- I vilken utsträckning de elever som nått långt/blir klara fort får *stöd för att komma vidare* i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning undervisningen genomsyras av *ändamålsenliga förväntningar* på elevernas förmåga.

Skolinspektionen bedömer att lärare i hög grad arbetar metodiskt vid planering och i undervisningen för att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ska ges möjlighet att nå längre.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande:

Granskningen visar att lärarna i sin planering i hög utsträckning förbereder material även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling samt beaktar tidigare höga elevprestationer och kontinuerligt uppdaterar planeringen med utgångspunkt i elevernas förändrade behov. Vidare visar granskningen att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i huvudsak får uppgifter som är utmanande utifrån deras nivå. Likaså visar granskningen att lärare vid behov ger elever möjlighet till breddning och fördjupning av stoffet, men inte alltid låter elever arbeta snabbare än klasskamraterna.

Granskningen visar också att lärarna använder sig av några olika metoder och material i undervisningen så att eleverna får möta en viss variation samt ger lämpliga former av lärarstöd för att elever ska komma vidare i sitt lärande. Lärarna ger återkoppling om hur elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling ska

utvecklas ännu mer och uppmuntrar elever genom att ge erkänsla för tidigare ansträngningar. Likaså ger lärarna eleverna stöd i att få överblick över skolarbetet genom att ibland låta eleverna reflektera över sitt eget lärande. Lärare stöttar också elever att ta sig an nya kunskapsområden genom att låta dem möta ett undervisningsinnehåll eller en undervisningsform som ligger utanför den planerade lektionens innehåll. Granskningen visar att lärarna lika mycket uppmärksammar och stöttar både pojkar och flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar också att lärarens förväntningar i hög grad utgår från en aktuell bild av elevernas individuella kunnande och förutsättningar och kommer till uttryck i tilltal och bemötande av eleverna. Granskningen visar också att lärare verkar medvetet för att kompensera med uppmuntran och höga förväntningar för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och som saknar detta hemifrån.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet, men vill i detta sammanhang påtala vikten av att rektorn fortsätter medvetandegöra alla lärare om vikten av att elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling ska ges möjlighet till både berikning och acceleration.

Lärare tar i sin planering i hög utsträckning hänsyn till behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar att lärarna i sin planering i hög utsträckning förbereder uppgifter och material för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Utifrån intervjuer och av skoluppgifter som Skolinspektionen tagit del av framgår det att lärarna till exempel planerar för utvecklande frågor, öppna uppgifter, fördjupningsuppgifter och för frågor vars syfte är att bidra till reflektion och problematisering. Genom att förbereda öppna uppgifter samt utmanande extrauppgifter beskriver lärarna att de kan stimulera samtliga elever oberoende av var de befinner sig i sin kunskapsutveckling. Det finns också olika nivåer på uppgifter som eleverna arbetar med på lektioner. I flera ämnen ges öppna uppgifter kopplade till flera ämnen samtidigt, men även kopplade till tidigare arbetsuppgifter. I ett ämne finns utrymme inplanerat för att resonera, lyssna på andra och reflektera, samt använda problematisering via kluringar. I andra ämnen finns extrauppgifter med lite mer utmaningar. Av inlämnade arbetsuppgifter framkommer också att flera uppgifter är utan tak, det vill säga uppgifter som både ger möjlighet till fördjupning och i vissa fall acceleration.

Granskningen visar vidare att lärare i sin planering i hög utsträckning beaktar tidigare höga elevprestationer och kontinuerligt uppdaterar planeringen med utgångspunkt i elevernas förändrade behov. Lärare uppger att de tidigt får information om elevernas kunskapsnivå i olika ämnen, via individuella utvecklingsplaner och muntligt vid överlämning från årskurs tre. Överlämningen utvärderas kontinuerligt av de berörda lärarna. Lärarna berättar även att de besöker klasserna i årskurs tre på skolan. Vårdnadshavare och elever som vill träffa lärare innan skolstart kan också

boka in sådana möten innan elever börjar i årskurs fyra. Vidare görs avstämningar av elevernas kunskapsnivå under första terminen i årskurs fyra. Bland annat stämmer lärarna av vad eleverna kan inför nya arbetsområden genom kortare tester. Lärarna uppger att informationen de får genom testerna påverkar deras kommande planering, både för enskilda elever och grupper. Lärarnas planeringar kan därför ändras utifrån elevernas behov. Lärarna beskriver också att de i sin planering tar hänsyn till elevernas tidigare höga prestationer genom att förbereda lektionerna så att det finns extrauppgifter till de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I planeringarna finns det också utrymme för att elever ska kunna arbeta med samma uppgifter på olika sätt och med olika djup på uppgifterna, till exempel att några elever får göra en uppgift om hur vikingarna reste i världen mer övergripande, medan andra får titta på specifika platser. Lärarna planerar även utifrån resultatet av de korta utvärderingar eleverna får göra efter både arbetsuppgifter och arbetsområden.

Lärare ger i huvudsak tillräckliga utmaningar till elever

Granskningen visar att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ofta får uppgifter som är utmanande utifrån deras nivå. Av intervjuer med både lärare och elever framgår att lärare arbetar för att utmana elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärarna uppger att fokus alltid har varit på att alla elever ska nå målen, men att de nu även börjat titta på att alla elever ska få utmaningar. Detta med anledning av att huvudmannen, enligt lärarna, har tryckt på detta. Lärarna berättar att de brukar arbeta med fördjupande och breddande uppgifter. Likaså ger de elever uppgifter utan tak. Exempel på en sådan uppgift kan vara när elever ska formulera ett resonemang om ett väderfenomen. Elever presenterar svaren för varandra och sedan väljer de ut det bästa svaret. Eleverna kan på det sättet öka sin förmåga att resonera men också sitt deltagande i samtal samt lära sig hur uppgifter kan lösas på olika sätt. Lärare berättar även att de försöker fånga elevers intresse och ger dem möjlighet att fördjupa sig i olika ämnesområden. Lärarna säger samtidigt att det kan vara lite svårt att anpassa uppgifter till elevers intressen i syfte att ge utmaningar och att dessa uppgifter kan hamna väldigt långt ifrån det man i klassen arbetar med egentligen. Till exempel har de löst det så att elever som exempelvis är intresserade av rävar och rymden har fått i uppgift att fördjupa sig i sina specialområden på engelskan. Lärarna berättar också att om elever frågar om något som egentligen inte har med ämnet att göra så kan de som lärare ta upp det direkt eller senare när de har tagit reda på mer kring intresseområdet. Lärarna uppger att alla elever inte behöver göra alla uppgifter utan att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling kan börja med svårare arbetsuppgifter. Eleverna berättar att lärarna ibland frågar dem vad de vill lära sig, vad de kan och vad de har lärt sig efter olika arbetsområden. Eleverna säger också att de får många uppgifter. Det handlar om extrauppgifter på samma nivå eller uppgifter som kan

vara svårare så att eleverna fördjupar sina kunskaper. Elever kan också få arbeta med fördjupningsarbete eller läsa i sina bänkböcker när de är klara med en uppgift.

Granskningen visar också att lärare vid behov ger eleverna möjlighet till breddning och fördjupning av stoffet men mer sällan låter eleverna arbeta snabbare än klasskamraterna. Lärarna säger att elever får arbeta med samma uppgifter på olika sätt och med olika djup på uppgifter. Enligt lärarna är det inte alltid bra att eleverna arbetar snabbt, om förståelsen och djupet inte finns där. Specialläraren uppger att hen ser att elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling får uppgifter anpassade till sin kunskapsnivå men att det framför allt handlar om berikning snarare än acceleration. Specialläraren säger också att personal på skolan har diskuterat fördjupning och acceleration samt det faktum att elever behöver få stöd för att kunna gå vidare snabbare. Eleverna berättar också att när de är färdiga med alla skoluppgifter får de inte börja med ett annat arbetsområde utan får i stället arbeta med fördjupningsuppgifter. Enligt rektorn behöver lärare samverka mer i hur de ska differentiera på individnivå.

Granskningen visar vidare att lärarna använder sig av några olika metoder och material i undervisningen så att eleverna får möta en variation. Lärarna uppger exempelvis att de har en bredd av material, olika läroböcker och digitala läromedel med tillhörande arbetsuppgifter som utmanar. Lärarna gör även egna elevspel i olika ämnen för att utmana elever. På mellanstadiet finns böcker i tre ämnen som tar upp stoff från högstadiets kursplaner, medan det i övriga ämnen saknas tillgång till läroböcker från högre stadier. Lärarna uppger vidare att de använder olika arbetsformer i undervisningen. Elever kan arbeta enskilt, i par eller alla tillsammans efter lärarledda genomgångar. I ett ämne börjar man till exempel med en gemensam startuppgift och sedan får eleverna arbeta enskilt. Lärarna uppger att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling inte alltid är starka i alla delar i ämnet och till exempel kan behöva utveckla sina muntliga förklaringar. Även eleverna säger att undervisningen är varierad. De berättar exempelvis att de får arbeta i läroböcker, se faktafilm, bygga saker samt arbeta självständigt liksom tillsammans med andra. De säger också att lärare ger spännande nya faktaexempel, som är utmanande att komma ihåg och som innehåller nya begrepp. Även vid de lektionsobservationer som Skolinspektionen gjort varierar undervisningen genom att eleverna får arbeta såväl individuellt som i grupp och i helklass. Skolinspektionen ser också exempel i observationerna på att undervisningen varierar mellan lärarledda genomgångar och elevaktiviteter. Rektorn uppger att det finns tillräckligt med arbetsmaterial som utmanar den aktuella elevgruppen, men att inte alla lärare tagit fullt ansvar för att använda det till sina elever. Till nästa termin kommer förändringar att ske genom en satsning på digitala verktyg, vilket enligt rektorn kommer att öka lärarnas möjligheter att utmana och stimulera elever.

Lärare ger stöd för att eleverna ska komma vidare i kunskapsutvecklingen

Granskningen visar att lärarna ger lämpliga former av lärarstöd för att elever ska komma vidare i sitt lärande. Av intervjuer med elever och lärare såväl som av lektionsobservationer framgår att lärarna ger stöd i undervisningen, även till elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling. Lärarna uppger att de inte betraktar gruppen elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling som självgående utan ser till att även denna grupp elever får lämplig form av stöd. Exempelvis går lärarna runt i klassrummet när eleverna arbetar och elever får hjälp efter att de räckt upp handen. Specialläraren uppger också att lärare på skolan ger extra anpassningar inom klassens ram och att hen hjälper till att plocka fram material som är mer utmanande. Även rektorn uppger att hen i sina klassrumsobservationer har sett att elever får stöd på individuell nivå och att lärare arbetar mycket med att skapa genomtänkta grupsammansättningar. Enligt rektorn används även slumpmässiga sammansättningar, till exempel genom att läraren drar stickor, dock oftast när uppgifterna har ett socialt syfte, det vill säga att elever ska samarbeta och lära känna varandra.

Vidare visar granskningen att lärarna ger eleverna erkänsla för tidigare ansträngningar och återkoppling för att de ska utvecklas ännu mer. Av intervjuer med lärare och elever och vid lektionsobservationer framkommer att lärare stöttar elever genom att ge kontinuerlig återkoppling på hur de kan komma vidare i sitt lärande, både skriftligt och muntligt. Lärarna uppger också att de påminner elever om när det gick bra sist och ber elever se tillbaka på hur de då gjorde. Lärare och elever berättar att lärare kan visa elevexempel för klassen, men även resonera individuellt om hur elever kan utveckla arbetet. Vidare får elever återkoppling på utvecklingssamtalen om hur det går och hur de ska komma vidare i sitt lärande. Elever berättar att lärare till exempel kan uppmana dem att tänka på ett annat sätt för att klara av att utföra arbetsuppgifter. Eleverna säger också att lärare brukar berömma dem enskilt eller inför hela klassen om de har gjort något bra. Av lektionsobservationer framkommer att lärare visar tilltro till elevernas förmåga och ger elever uppmuntande kommentarer. Rektorn berättar också att hen vid klassrumsobservationer har sett att lärare ger individuell feedback och feed-forward, men att hen inte vet hur utbredd feedbacken är.

Granskningen visar vidare att lärarna ger eleverna stöd i att få överblick över skolarbetet genom att ibland låta eleverna reflektera över sitt eget lärande. Lärare beskriver hur eleverna tränas i att få överblick över sitt lärande genom att reflektera över vad de har gjort bra, vad som kan förbättras och vilka svårigheter de har stött på. Exempelvis tittar lärare tillsammans med elever på en arbetsuppgift och pratar om vad eleven känt sig mest nöjd med och hur eleven skulle kunna tänka sig att ändra sin arbetsmetod till nästa gång. Eleverna berättar att lärarna visar vad som är viktigt att kunna och vilka saker man inte kan hoppa över om man vill gå vidare i sin

kunskapsutveckling. Ibland reflekterar lärare med elever i grupp och ibland individuellt. Lärarna uppger också att elever får prova på olika sätt att lära sig samt att de som lärare hjälper elever att utveckla en god studieteknik. Lärarna berättar till exempel att de uppmuntrar elever att prova sina svar med en kompis så att de känner att de kan stötta varandra och få nya vägar till kunskap. Lärarna pratar också om hur elever själva upplever att de lär sig bäst på utvecklingssamtalen.

Granskningen visar att lärare stöttar elever att ta sig an nya kunskapsområden genom att låta dem möta ett undervisningsinnehåll eller en undervisningsform som ligger utanför den planerade lektionens innehåll. Lärarna uppger att de försöker vara nyfikna när elever kommer med frågor. De ber eleverna berätta mer om sin undran och hur de tänker. Eleverna säger att även om de upplever att det är lärarna som bestämmer så svarar de alltid på elevers frågor om det som eleverna tycker är intressant. Eleverna säger också att lärarna vet vad de är intresserade av och att elever inför utvecklingssamtalen får fylla i en blankett om vad de är intresserade av.

Vidare visar granskningen att lärarna lika mycket uppmärksammar och stöttar både pojkar och flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Intervjuade lärare uppger att de saknar gemensamma strategier i arbetet med att stötta pojkar och flickor men säger att ambitionen är att pojkar och flickor ska få lika mycket hjälp. Specialläraren uppger att pojkar och flickor inte får olika slags akademiskt stöd. Lärarna berättar att de pratar om normer med elever och betonar för elever att det är lika viktigt för pojkar som för flickor att komma längre i sin kunskapsutveckling. Lärarna uppger till exempel att de omedelbart bemöter elevuttryck som "är du en pluggis" när det dyker upp. Likaså råder nolltolerans mot skratt när någon elev säger något och lärarna har arbetat mycket med att motivera elever att våga testa sina kunskaper.

Undervisningen präglas av ändamålsenliga förväntningar på eleverna

Granskningen visar att lärarens förväntningar i hög utsträckning utgår från en aktuell bild av elevernas individuella kunnande och förutsättningar och att detta kommer till uttryck i tilltal och bemötande av eleverna. Lärare säger att de i undervisningen förmedlar till eleverna att det går att komma vidare och att de visar att de uppskattar elevernas ansträngningar oavsett var de befinner sig kunskapsmässigt. Till exempel kan det handla om att som lärare vara medveten om att ansträngningen för att lära sig 30 glosor kan vara olika för olika elever, men att lärarna förmedlar till eleverna att de tror på att alla kan klara det. Elever säger att lärare i undervisningen brukar ha höga förväntningar på dem alla. Detta framkommer också av lektionsobservationerna där lärare ger alla elever positiv respons på deras

inspel. Vidare visar granskningen inget annat än att undervisningen är fri från stereotypa föreställningar kopplade till elevers kön, socioekonomiska bakgrund och migrationsbakgrund.

Granskningen visar även att lärarna medvetet verkar för att kompensera med uppmuntran och höga förväntningar för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och som saknar detta hemifrån. Det framgår av intervju med lärare att de har kännedom om elevernas bakgrund och skiftande hemförhållanden. Lärarna säger att om elever saknar förväntningar hemifrån så saknar de ofta förväntningar på sig själva och då arbetar de som lärare med att skapa motivation hos just dessa elever att och att synliggöra deras kunskaper för dem själva så att de kan sikta högre. Lärarna berättar också att om elever inte klarar av att göra läxor hemma får de hjälp av lärarna med detta på elevens val.

Skolledningens stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Inom denna frågeställning granskas följande tre områden:

- I vilken utsträckning skolans uppföljning av resultat ger underlag för genomförande och utveckling av undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för elevhälsa och lärare att samverka kring undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för lärare att – tillsammans eller på egen hand – genomföra och utveckla en undervisning som möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen bedömer att rektorn i begränsad utsträckning ger stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande:

Granskningen visar att rektorn i uppföljningar av kunskapsresultat och undervisningens kvalitet inte på ett systematiskt sätt synliggör elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Dessa elever prioriteras inte i lika hög utsträckning som andra elever i uppföljningen och uppföljningen av skolans resultat används i låg grad som underlag för att utveckla undervisningen för denna elevgrupp.

Granskningen visar vidare att det saknas upparbetade rutiner för hur elevhälsans kompetenser kan bistå lärarna i att genomföra och utveckla undervisning som utmanar och stimulerar elever som nått längre i sin kunskapsutveckling. Elevhälsan har begränsade möjligheter att arbeta tillsammans med lärarna för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Härutöver visar granskningen att det finns reella möjligheter för samverkan mellan lärare, liksom gemensamma rutiner, metoder och strategier till stöd för genomförande av undervisningen i stort. Däremot finns i nuläget inte något särskilt fokus på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i detta arbete. I nuläget saknas också kompetensutvecklingsinsatser inriktade mot gruppen elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling samt upparbetade kontaktvägar för samverkan och erfarenhetsutbyten med andra skolor kring denna elevgrupp.

Rektors uppföljning ger ett begränsat underlag för att utveckla undervisningen för elevgruppen

Granskningen visar att rektorn i uppföljningar av kunskapsresultat och undervisningens kvalitet inte på ett systematiskt sätt synliggör elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Dessa elever prioriteras inte heller i lika hög utsträckning som andra elever i uppföljningen. Rektorn uppger i intervju att de i dagsläget i uppföljningen inte har särskilt fokus på gruppen elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling. Skolans och elevernas resultat finns i ett digitalt system, men används inte på det sätt som man skulle kunna göra, enligt rektorn. Rektorn berättar att hen inte heller systematiskt följer upp lärarnas planeringar av undervisningen eller vilka åtgärder lärarna skriver fram i de individuella utvecklingsplanerna. Innan de kan fokusera specifikt på den aktuella elevgruppen behöver kollegiet, enligt rektorn, först nå en samsyn kring bland annat bedömning och omdömen. Rektorn uppger att fokus ligger på elever som behöver stöttning och särskilt stöd för att nå kunskapskraven. Varken lärare eller elevhälsa involveras i uppföljningen av resultat beträffande elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Eventuella skillnader i resultat utifrån kön gällande den aktuella elevgruppen analyseras inte heller då rektorn menar att underlaget de nu har inte ger några säkra indikationer. Rektorn berättar dock att hen gör lektionsbesök för att ta reda på undervisningens kvalitet. Rektorn har även formella och informella dialoger med lärarna om deras undervisning.

Granskningen visar också att uppföljningen av skolans resultat i låg grad används som underlag för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling. Rektorn berättar att det idag saknas en plan för att utveckla undervisningen för den här elevgruppen men tillägger att det görs individuella insatser för alla elever, inkluderat denna grupp. Vidare har rektorn i något fall sett att det är ledarskapet i klassrummet som saknas. I något annat fall har hen sett att alla elever arbetar med samma material och att det saknas differentiering. Med

anledning av vad som har framkommit av rektorns lektionsobservationer och samtal med lärare, har rektorn infört systematiska utvecklingskonferenser. På dessa utvecklingskonferenser ska lärare kollegialt kunna arbeta för att utveckla och anpassa undervisningen, även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Rektor skapar begränsade möjligheter för elevhälsa och lärare att samverka kring undervisning för den aktuella elevgruppen

Granskningen visar att det saknas upparbetade rutiner för hur elevhälsans kompetens kan bistå lärarna i att genomföra och utveckla undervisning som utmanar och stimulerar elever som nått längre i sin kunskapsutveckling. Elevhälsan har också begränsade möjligheter att tillsammans med lärarna arbeta för att utveckla undervisningen för elevgruppen. Rektorn uppger att organisationen för samverkan mellan elevhälsan och lärare finns, men att riktningen inte är utpekad. Det saknas beskrivningar av elevhälsans roll och ansvar kopplat till genomförandet och utvecklingen av undervisningen för den aktuella elevgruppen. Det finns enligt rektorn möjlighet att adressera frågeställningen inom organisationen, men fokus ligger just nu på hur enskilda elever ska nå målen för utbildningen. Med anledning av detta är möjligheterna till samverkan enligt rektorn begränsade, eftersom det krävs både tid och resurser när skolan arbetar med varje enskild elev istället för att arbeta på gruppnivå, och skolan har dessutom uppbundna personer från elevhälsan som enbart arbetar med vissa årskurser. Samtidigt uppger specialläraren att elevhälsan har kompetens för att arbeta även med den aktuella elevgruppen. Specialläraren har bland annat lyft hur de på skolan ska göra för att få elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling att komma längre. I matematiken har specialläraren till exempel gjort en kartläggning för att se vad som krävs för att elever ska nå längre. Kartläggningen var dock främst inriktad på de elever som inte når målen. Resultaten har presenterats för lärarna. Vidare uppger specialläraren att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och som är i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd kan ges olika typer av stöd av elevhälsan.

Rektor skapar vissa reella möjligheter för lärare att utveckla undervisningen för den aktuella elevgruppen

Granskningen visar att det visserligen finns reella möjligheter för samverkan mellan lärare, liksom gemensamma rutiner, metoder och strategier till stöd för genomförande av undervisningen i stort. Däremot finns i nuläget inte något uttalat fokus på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i detta arbete. Enligt rektorn har personal flera schemalagda tillfällen för att samverka kring undervisningen och möta de behov av stimulans och utmaningar som denna elevgrupp har, exempelvis på utvecklingskonferenser en gång i veckan, i sina arbetslag, i årsarbetslagen, eller när de sitter i samma arbetsrum. Rektorn uppger dock att fokus i nuläget inte ligger specifikt på elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling, utan fokus ligger på bedömning och på hur undervisningen behöver se ut för att alla elever ska ges för-

utsättningar att nå så långt som möjligt. Specialläraren berättar att förra året diskuterade lärare och elevhälsa differentierad undervisning och att uppgifter ska vara så breda som möjligt. Enligt specialläraren finns det kunskaper på skolan om att möta den aktuella elevgruppens behov, men man har inte fullt ut lyckats genomföra förändringar som ger avtryck i undervisningen. Rektorn uppger vidare att det i nuläget saknas kompetensutvecklingsinsatser inriktade mot gruppen elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling. Det finns inte heller upparbetade kontaktvägar till samverkan och erfarenhetsutbyten med andra skolor kring elevgruppen, även om rektorn uppger att hen har möjlighet att samverka och byta erfarenheter i skolutvecklingsgruppen för pedagogiska frågor, på utvecklingsmötena och i medarbetarsamtal med pedagoger. Specialläraren uppger också att det saknas tillfällen där elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling samlas för att mötas över årskursgränser, till exempel ämnesvis, men hen tillägger att diskussion har förts kring detta.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektor behöver organisera så att resultat för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling följs upp, även uppdelat på kön, och att dessa resultat inte enbart resulterar i individuella insatser, utan också används i skolans arbete med genomförande och utveckling av undervisningen.

Granskningen visar att rektorn i sin uppföljning av såväl undervisning som kunskapsresultat inte systematiskt och strukturerat synliggör elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling. I uppföljningen används främst resultat från lektionsbesök och dialoger med lärare gällande undervisningen.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektor i sin uppföljning även använder sig av exempelvis kunskapsresultat i databasen, lärarnas planeringar, elevernas individuella utvecklingsplaner samt de samtal som förs i elevhälsa och kollegiet, med fokus på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Detta kan sedan utgöra underlag för att utveckla undervisningen för den aktuella elevgruppen.

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande:

- Rektor behöver förbättra elevhälsans och lärarnas möjligheter att arbeta tillsammans för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I detta ingår att tydliggöra elevhälsans roller och ansvar kopplat till genomförandet och utvecklingen av undervisningen.

Granskningen visar att både elevhälsan och lärare har vissa organisatoriska möjligheter att samverka gällande undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det saknas dock beskrivningar av elevhälsans roll och ansvar kopplat till genomförandet. Likaså saknas kompetensutvecklingsinsatser specifika för denna elevgrupp liksom upparbetade kontaktvägar för samverkan och erfarenhetsutbyten inom och utanför den egna skolan.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektor förstärker möjligheterna för såväl elevhälsa som lärare att samverka kring en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Detta kan exempelvis ske genom att formulera riktade uppdrag och rutiner för arbetet, men också genom att möjliggöra mötestid med detta fokus eller utrymme att ta fram åtgärder och pedagogiskt material för elevgruppen. Rektorn behöver här också tydliggöra elevhälsans roller och ansvar. Arbetet med att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling kan med fördel knytas till det redan påbörjade arbetet med att utveckla undervisningen för alla elever, till exempel via de systematiska utvecklingskonferenserna.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Johansson

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Johansson

X Verica Stojanovic

Föredragande

Signerat av: Verica Stojanovic

I handläggningen av ärendet har även utredare Maria Larsson och Anna Sundman Marknäs deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Björkestaskolan den 24-25 februari. Besöket genomfördes av utredarna Verica Stojanovic och Maria Larsson. Lektionsobservationer och intervjuer genomfördes på plats.

Björkestaskolan är en två-, tre- och fyrparallelig F-6 skola med cirka 465 elever. Eleverna i årskurs 4 är indelade i tre klasser, och det går 21 elever i varje klass. Enligt inkomna uppgifter från skolans rektor undervisar tre lärare i årskurs 4 innevarande läsår, varav samtliga är legitimerade och behöriga.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 3 lektionsobservationer
- 2 gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skollagen

1 kap. 4 §

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 221) framgår att i detta ligger att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de barn och elever som har sämre förutsättningar. Skolan ska också ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människor.

2 kap. 25 §

Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 276) framgår att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och att en utgångspunkt är att lärande och hälsa på många sätt påverkas av samma faktorer. Vidare framgår att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper.

3 kap. 2 §

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling, för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 285) förtydligas att alla elever, även de som utvecklas snabbt, har rätt att få stimulans och utmaningar i skolarbetet. Även elever som lätt når kunskapskraven eller har speciella talanger har rätt att få en individanpassad undervisning och uppmuntran att nå ännu längre i sin kunskapsutveckling.

2011 års läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet

1 Skolans värdegrund och uppdrag

En likvärdig utbildning

I grundskolans läroplan anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Skolans uppdrag

Vidare är skolans uppdrag att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.

2 Övergripande mål och riktlinjer

2.2 Kunskaper

Av läroplanen framgår även att skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Läraren ska bland annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande; stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan; organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.

2.8 Rektorns ansvar

Vidare framgår av läroplanen att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningens och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna bland annat får den ledning och stimulans som de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt

ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen.

